

بسم الله الرحمن الرحيم

راهکارهای رفع موانع ظهور

اعظم عابدینی

چکیده:

این مقاله با هدف شناختن برخی از راهکارهایی که منجر به رفع موانع ظهور می شود به روش تحلیلی _ توصیفی وبا استفاده از منابع کتاب خانه ای نوشته شده است. راهکارهایی که این مقاله به آن ها پرداخته در دو محور راهکارهای فردی رفع موانع ظهور و راهکارهای اجتماعی رفع موانع ظهور می باشد. راهکارهای فردی عبارتند از: شناخت و معرفت نسبت به امام زمان علیه السلام، اصلاح و خودسازی، ترک مال اندوزی و رسیدگی به محرومان و مستضعفان و صله رحم و راهکارهای اجتماعی رفع موانع ظهور عبارتند از: اضطراب برای ظهور و احساس نیاز به امام زمان، خودسازی اجتماعی و حرکت به سمت انسان کامل و کسب رضایت الهی، گسترش فرهنگ امر به معروف و نهی از منکر، ایجاد وحدت میان شیعیان، مقدم داشتن منافع جمعی و عمومی بر منافع شخصی و آگاه سازی مردم نسبت به فوائد ظهور امام زمان علیه السلام. ضرورت مسأله رفع موانع ظهور، مسأله بسیار روشنی است چرا که به نجات بشریت منتهی می شود. از یافته های جزئی تحقیق این است که باید دست روی دست نذاریم و به تلاش در جهت اصلاح خودمان برداریم و بدانیم اگر هر فرد خودش را بسازد این مهم منجر به اصلاح کل جامعه می شود. در جنبه اجتماعی نیز باید انسانها در جهت کادرسازی برای حکومت امام عصر قدم بردارند چرا که یکی از موانع مهم ظهور نبود کادر مدبر و مدیر برای حکومت ایشان است. در کل می توان نتیجه گرفت که رفع عمده موانع ظهور بسته به حرکت کردن چه از جهات فردی و اجتماعی دارد.

کلید واژه: امام زمان، ظهور، غیبت، موانع.

مقدمه:

از جمله اعتقادات ما شیعیان این است که خداوند متعال با فرستادن رسولان ، پیامبران و امامان معصوم علیهم السّلام در پی رسیدن انسان به سر منزل سعادت بوده و حالات بشر بعد از گذراندن مراحل طولانی به زمانی رسیده است که آخرین حجت الهی در سرا پرده غیبت به سر می برد. همان گونه که بشر از جمله عوامل مؤثر در ایجاد موانع غیبت آن حجت الهی است و با اعمال و رفتار او در ارتباط می باشد ، حال همین بشر نیز می تواند دررفع موانع ظهور آن حضرت مؤثر و تأثیر گذار باشد. به تعبیری دیگر انسانها همان قدر که درایجاد موانع غیبت مقصّر هستند می توانند در رفع موانع ظهور مؤثر باشند. در موضوع موانع ظهور حضرت ۳ عنوان مقاله، باعناوین، موانع ظهور (مهدی پور، ۱۴۳۳ه.ق)، بررسی موانع ظهور حضرت مهدی عجلّ الله تعالی فرجه الشّریف از منظر روایات (سیدعبدالرسول امام، بی تا) و موانع و آفات انتظار (رضا علی نوروزی، ۱۳۹۰) به نگارش درآمده است و فقط به صرف موانع ظهور پرداخته است. آنچه که مقاله حاضر را از این دو مقاله متمایز می سازد ارائه راهکارهایی در جهت رفع موانع ظهور می باشد. ضرورت پرداختن به چنین موضوعی به خوبی واضح و روشن است چرا که صرف دانستن موانع ظهور حضرت دردی را دوا نمی کند و آن وقتی مؤثر است که برای رفع آن موانع راهکارهای عملی ارائه دهیم و آن راهکارهای عملی را نیز جامع عمل ببوشانیم. حال می توان مسأله اصلی یا موضوع تحقیق را اینچنین بیان کرد: راهکارهای رفع موانع ظهور آن حضرت چیست؟ این مسأله خود به دو سؤال فرعی دیگر تقسیم می شود که در دو محور تبیین می گردد. ۱. موانع فردی ظهور امام زمان علیه السّلام کدامند؟ ۲. موانع اجتماعی ظهور حضرت کدامند؟ هدف از نوشتن مقاله حاضر، آشنایی هر چه بیشتر منتظران آن حضرت با راهکارهای رفع موانع ظهور ، اعمّ از فردی و اجتماعی است تا با تلاش در جهت رفع آن، سهمی در زمینه سازی ظهور سراسر پرخیر و برکت حضرت ولیعصر ارواحنا فداه داشته باشند. برای تحریر این مقاله از روش اسنادی مکتوب شامل مقاله و کتاب استفاده شده است.

مفهوم شناسی

امام زمان: محمد بن حسن(ع) (متولد ۲۵۵ق)، شناخته شده با عناوینی از جمله امام مهدی، امام زمان و حجت بن الحسن، دوازدهمین و آخرین امام شیعیان امامی است که دوره امامتش پس از شهادت امام حسن عسکری(ع) در سال ۲۶۰ هجری آغاز شد و تا پس از ظهور او در

آخرالزمان ادامه خواهد داشت. به باور شیعیان، او همان مهدی موعود است که پس از دوره طولانی غیبت، ظهور خواهد کرد.

راهکار: کلمه ای ترکیبی است از راه + کار و این واژه به مفهوم راه حل، پاسخ، جواب، شیوه نامه و روش حل مسائل است.

ظهور: از اصطلاحات بسیار رایج در فرهنگ مهدویت واژه «ظهور» است. این کلمه از نظر لغت به معنای آشکار شدن چیز پنهان است. (فراهیدی، العین، ج ۴، ص ۳۷). نکته مهم در ظهور، مسبوق بودن آن به غیبت است؛ اما در اصطلاح مهدویت، مقصود، ظاهر شدن حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف پس از پنهان زیستن طولانی، برای قیام و برپایی حکومت عدل جهانی است. (سلیمیان، درسنامه مهدویت، ص ۲۹۹).

۱- راهکارهای فردی رفع موانع ظهور

۱-۱- شناخت و معرفت نسبت به امام زمان علیه السلام

شرط برخورداری از برکات وجود حضرت ولیعصر ارواحنا فدا، شناخت و معرفت به ایشان می باشد و عدم معرفت به آن حضرت مانع مهمی برای بهره بردن از آثار ویژه امام علیه السلام می

باشد. معرفتی که از نان شب هم واجب تر است. چرا که معرفت امام، کلید عبودیت و سعادت است. معرفت امام، معیار دینداری است. معرفت امام، زمینه محبت واجب نسبت به اوست. معرفت امام، لازمه ی آمادگی برای یاری وی می باشد. لازمه ی یاری امام، معرفت و شناخت نسبت به آن حضرت است زیرا؛ بعضی از آیات و روایات مهدوی بر لزوم چنین آمادگی همیشگی تأکید دارند. خداوند متعال در قرآن کریم در خطاب به اهل ایمان می فرماید: يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اصْبِرُوا وَصَابِرُوا وَرَابِطُوا وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ [در برابر حوادث] شکیبایی کنید، و دیگران را هم به شکیبایی وادارید، و با یکدیگر [چه در حال آسایش چه در بلا و گرفتاری] پیوند و ارتباط برقرار کنید و از خدا پروا نمایید تا رستگار شوید. (آل عمران: ۲۰۰) و اینگونه مؤمنان را به «مرباطه» دعوت می نماید. این یکی از آیات مهدوی است که امام صادق علیه السلام در ضمن تفسیر آن فرمود: ... و با امام منتظران مرباطه داشته باشید. (نعمانی، الغیبه، ص ۲۷). برای فهم این آیه و حدیث باید به اهل لغت مراجعه نمود. در کتاب های قاموس قرآن، مفردات و لسان العرب کلمه رابطو و مرباطه از ریشه ربط به معنای پیوند زدن، بستن و محکم کردن آمده است و در موارد متعددی که استفاده می شود به معانی ملازمت، مواظبت، مداومت و پیوستگی در می آید. (ملایی، حس حضور، ص ۱۴۴). صاحب تفسیر مبین می فرماید: «رابطوا» یعنی تجهیزات و آمادگی جنگی فراهم کنید. با توجه به اینکه این کلمات بدون قید استعمال شده است، منحصر به موارد فوق نمی شود، بلکه تمام شؤون و فرازهای زندگی را در بر می گیرد؛ مانند صبر بر طاعت و جهاد، و صبر بر معصیت و صبر در برابر رفتار های ناخوشایند در روابط اجتماعی مردم و برادران دینی و خانواده، صبر بر فقر و مصیبت ها و تلاش برای حفظ دین و ایجاد امکانات برای حفظ مرزهای اسلامی، اعم از مرزهای خاکی و عقیدتی. در این صورت است که مسلمانان به رستگاری حقیقی خواهند رسید. (بهرام پور، تفسیر یک جلدی مبین، ص ۷۶). پس می توان گفت: یکی از مصادیق مهم آیه شریفه آماده سازی خویش برای جهاد در رکاب آن حضرت می باشد که مقدمه این آماده سازی، شناخت و معرفت به آن وجود مقدس می باشد که در نهایت منجر به رفع یکی از موانع ظهور می گردد. مبحث مهم شناخت امام زمان از گستردگی زیادی برخوردار است و در این مقاله نمی گنجد ولی شاکله و ریشه بسیاری از مباحث دینی و مهدویت را باید در شناخت امام زمان علیه السلام جستجو کرد.

^۱ . «... و رابطوا إمامكم المنتظر» .

یعنی محدود کردن تمایلات اشخاص در برابر مصالح جامعه است. در واقع، نوعی کنترل افراد لایبالی است. امر به معروف و نهی از منکر نشانه رشد است. منتظر حقیقی که خواستار فراگیر شدن توحید در جهان است، باید بداند که عزت یافتن کلمه توحید، به امر به معروف و نهی از منکر است. (قرائتی، شرائط ظهور از دیدگاه قرآن کریم، صص ۹۱-۹۳). از همین روست که یکی از مفاد عهد نامه را التزام به امر به معروف و نهی از منکر قرار داده است و می فرماید: أبایعکم علی أن تأمروا بالمعروف و تنهون عن المنکر. (حائری، الزام الناصب، ج ۲، ص ۱۶۸). امروزه بزرگترین امر به معروف و نهی از منکر کمک به رفع موانع ظهور امام زمان علیه السلام است.

۴-۲- ایجاد وحدت میان شیعیان

جدایی و تفرقه میان شیعیان و عدم وحدتشان در مسیر اهداف واحد، از مهم ترین موانعی است که شیعیان را از نصرت و یاری امام زمانشان محروم گردانیده است. آنها همه ی تلاش و وقت خود را صرف امورات بین خودشان می کنند و امامشان را در ناحیه دیگر تنها به حال خود رها کرده اند. این تفرقه و جدایی بین شیعیان با آنچه امام زمان علیه السلام در طلبش هستند در تناقض است؛ چون آنچه مطلوب امام زمان علیه السلام است اجتماع و اتحاد و یکپارچگی امت شیعی است. توقیع امام زمان علیه السلام به شیخ مفید ره نشان از این دارد که شیعیان متفرق هستند که اگر اجتماع و اتحاد پیدا کنند لقاء و دیدار حضرت از ایشان به تأخیر نخواهد افتاد و این یعنی ظهور حضرت.

۵-۲- مقدّم داشتن منافع جمعی و عمومی بر منافع شخصی

ظهور امام زمان علیه السلام منافع شخصی دو گروه را به خطر می اندازد. گروه اوّل حاکمان، اشراف و ستمگرانی هستند که زندگی آنها در گرو بی بند و باری و فسق و فجور و فساد و ظلم است. و گروه دوّم روحانی نمایانی هستند که تحصیل علوم دینی در تعقل و ایمان آنها تأثیری نگذاشته است. یکی از موانع ظهور حضرت همین ها هستند که با مبارزه با آنها می توان یک قدم به ظهور نزدیک تر شد. مقام معظم رهبری در بیاناتشان در دیدار اقشار مختلف مردم به مناسبت نیمه ی شعبان در مصلاّی تهران در تاریخ ۳۰ مهر ۱۳۸۱ فرمودند: بزرگترین وظیفه ی منتظران امام زمان این است که از لحاظ معنوی و اخلاقی و عملی و پیوندهای دینی و اعتقادی و عاطفی با مؤمنین و همچنین برای پنجه درافکندن با زورگویان، خود را آماده کنند. کسانی که در دوران

دفاع مقدس، سر از پا نشناخته در صفوف دفاع مقدس شرکت میکردند، منتظران حقیقی بودند. کسی که وقتی کشور اسلامی مورد تهدید دشمن است، آماده‌ی دفاع از ارزشها و میهن اسلامی و پرچم برافراشته‌ی اسلام است، میتواند ادعا کند که اگر امام زمان بیاید، پشت سر آن حضرت در میدانهای خطر قدم خواهد گذاشت. اما کسانی که در مقابل خطر، انحراف و چرب و شیرین دنیا خود را میبازند و زانوانشان سست میشود؛ کسانی که برای مطامع شخصی خود حاضر نیستند حرکتی که مطامع آنها را به خطر میاندازد، انجام دهند؛ اینها چطور میتوانند منتظر امام زمان به حساب آیند؟ کسی که در انتظار آن مصلح بزرگ است، باید در خود زمینه‌های صلاح را آماده سازد و کاری کند که بتواند برای تحقق صلاح بایستد. پس یکی از رهکارهای رفع موانع ظهور حرکت کردن در مسیر اهداف و منافع جمعی است نه منافع و امیال شخصی خویش.

۲-۶- آگاه سازی مردم نسبت به فوائد ظهور امام

انسان در پی رسیدن به سعادت‌مندی و پیروزی است و در این راه و رسیدن به این مقصود از هیچ کاری چشم پوشی نمی کند و همه تلاش بشر از آغاز خلقت تا پایان جهان مادی برای رسیدن به این منظور مهم است. انسان در راه رسیده به این اهداف (سعادت‌مندی و پیروزی) مراحل مختلفی را طی کرده است و رنجها و مشقت های فراوانی را متحمل شده است و نیز شاهد فراز و فرودهای بسیاری بوده است. حال اگر روزی به این انسان خواهان سعادت و زندگی سرشار از سلامت و بهروزی خبر دهند که در سایه انجام برخی از اعمال که از جانب خداوند متعال آمده می تواند به خواسته های خود برسد کمتر انسانی را می توان سراغ گرفت که از این خبر خوشحال نشده و در راه رسیده به آن تلاش نکند. انسان معتقد و مومن با عنایت به آموزه های دینی و اعتقادی و نیز دستورات و اوامر و نواهی خداوند متعال که در قالب احکام شرعی برای بشر نازل فرموده داست، می تواند به حقیقت و واقعیت سعادت و خوشبختی برسد. جامعه انسانی با درک و شناخت درست شرایط که البته باید زمینه های این شناخت هم فراهم گردد، می تواند در ایجاد زمینه های ظهور حضرت مهدی (عج) موثر باشد و از آنجائی که انسان مومن باید اعمال و رفتار خود را در کفه دستورات و فرامین اولیای الهی بسنجند و تنظیم کنند در امر فرج نیز باید طبق آموزه های دینی و دستورات الهی و فرامین و رهنمودهای اولیای دین عمل نمود و یکی از مهم ترین اعمالی که اولیای الهی برای امر فرج ذکر کرده اند دعای در تعجیل فرج است که باید با رعایت شرایط و ویژگی های خاص خود انجام شود تا این دعا کاربردی شده و هر چه زودتر به

نتیجه بر شد. انسان شیعه و معتقد به ساحت مقدس حضرت ولی عصر (عج) باید اعمال و رفتار خود را در راستای رضای خداوند متعال و امام عصر و زمان خود انجام دهد. انسان مومن و معتقد باید در زندگی فردی و اجتماعی خود الگو و راهنمایی امین و مورد اعتماد برگزیند که خداوند با عنایات خویش در این زمینه نیز به یاری انسان آمده و در کنار رسول (باطنی) نیروی عقل و تفکر، رسولان ظاهری و امامان و معصومین را برای هدایت و راهنمایی بشریت به سعادت دنیا و آخرت فرستاده است. از آنجائی که دعا مغز و جان عبادت است انسان باید راه و رسم عبادت و دعا نمودن را از انسانهای برگزیده و امامان و پیشوایان دین بیاموزد تا با هدایت و راهنمایی آنان زودتر و بهتر و بدون گرفتار شدن در انحرافات و خرافات که امروزه بشر با وجود پیشرفت تمدن و تکنولوژی در فقدان معنویت در دام شیادان و حيله گران که با فرقه سازی و توسل به اعتقادات پاک انسانها در صدد رسیدن به خواسته های شیطانی خود هستند، به حقیقت و واقعیت عبادت که همان بندگی خداوند متعال است دست یابد. هریک از انسانها در هریک از جایگاه و منصب و مقامی که دارند باید متوجه دامهای شیطانی جن و انس بوده و با دانش و آگاهی از کمینگاههای شیطان و راههای افتادن در ورطه نابودی خود را رهائی بخشد. در این میان چون هیچگاه خداوند متعال زمین را از حجت الهی خالی نمی گذارد، شناخت و معرفت به حجت خداوند و امام عصر با تهذیب نفس و خودسازی همراه بود و این خود سازی و تهذیب نفس از راه انجام اوامر الهی و پرهیز از نواهی خداوند میسر است که بهترین شیوه برای رسیدن به آن گوش فرادادن به دستورات امام و ولی خداوند است که می تواند انسان را به سر منزل مقصود برساند. در نتیجه اگر مردم به فوائد ظهور آن حضرت پی ببرند خودشان به صورت خودجوش در مسیر رفع موانع ظهور گام های اساسی بر می دارند.

نتیجه گیری

مسأله منجی، مسأله ای است به طول تاریخ. بسیاری از عدالت خواهان جهان از انبیاء تا اولیاء، از آدم تا خاتم منتظر ظهور منجی هستند. گاهی مقتضی موجود است اما مانع در کار است. چه موانع فردی باشد و چه موانع اجتماعی. از تحقیقات انجام گرفته نتیجه می گیریم که رفع موانع ظهور به دست ما است. باید از سیم خاردار نفس گذشت و سختی های راه راتحمل کرد تا بتوان

زمینه ساز ظهور بود. باید خود را آماده کرد. باید ابتدا خودمان را اصلاح کنیم و سپس به فکر فرهنگ سازی در اجتماع بود. باید همبستگی و اتحاد بین شیعه را بیشتر کرد و از تفرقه و دو دستی به شدت پرهیز نمود. باید به ندای هل من ناصر امام عصرمان پاسخ گوییم و با اتحاد در رفع موانع تلاش کنیم که خداوند متعال وعده داده که اگر او را یاری کنیم، او نیز ما را یاری می کند. بحث راهکارهای رفع موانع ظهور از آن دسته از مباحثی است که جای بحث فراوان دارد و می توان از جنبه های گوناگون به آن پرداخت و در منابعی که جستجو می کردیم بدین نکته رسیدیم ولی همه آنها در یک مقاله نمی گنجد. کاربرد علمی مقاله حاضر این است که سرآغازی است برای پژوهشهای بیشتر و دقیق تر. کاربرد عملی مقاله این است که ما را به سوی اصلاح فردی و اجتماعی سوق می دهد.

فهرست منابع

* قرآن کریم ترجمه: استاد حسین انصاریان.

۱- بهرام پور، ابوالفضل، تفسیر یک جلدی مبین، چاپ: سوّم، قم: انتشارات آوای قرآن، ۱۳۹۱.

۲- حسینی خامنه ای، سید علی، سخنرانی نیمه شعبان در بین اقشار مختلف مردم، تهران: مصلی امام خمینی ره، ۱۳۸۱.

۳- دشتی، محمد، فرهنگ سخنان امام زمان عج، قم: موسسه فرهنگی تحقیقاتی امیرالمؤمنین، ۱۳۸۶.

۴- سلیمانیان، خدامراد، فرهنگ نامه مهدویت، قم: انتشارات بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود عجل الله تعالی فرجه الشریف، ۱۳۸۷.

۵- طبرسی، احمد بن علی، الاحتجاج، مشهد، نشر مرتضی، ۱۴۰۳ه.ق.

۶- طوسی، محمد بن حسن، ترجمه کتاب الغیبه، ترجمه: مجتبی عزیزی، قم: مسجد مقدس جمکران، ۱۳۸۷.

۷- فراهیدی، خلیل ابن احمد، العین، بی جا، موسسه دارالهجره، ۱۴۰۹ ه.ق.

۸- قرائتی، محسن، شرائط ظهور از دیدگاه قرآن کریم (براساس آثار استاد قرائتی) به کوشش

۹- حسن ملایی، قم: بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود عجل الله تعالی فرجه الشریف، چاپ: دوم، ۱۳۹۴.

۱۰- نوری، میرزا حسین، جنّة المأوی، بیروت: دارالمحجّه البیضاء، ۱۴۱۲ ه.ق.

۱۱- نعمانی، محمد بن ابراهیم، الغیبه، ترجمه: احمد فهری زنجانی، تهران: دارالکتب الاسلامیه، ۱۳۶۲.

۱۲- ملایی، حسن، حس حضور، چاپ اول، قم: انتشارات بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود عجل الله تعالی فرجه الشریف، ۱۳۹۳.

۱۳- یزدی حائری، علی، الزام الناصب، بیروت: موسسه الأعلمی، ۱۴۲۲ ه.ق.

۱۴- طبسی، سید علی، «مقدمّات ظهور ۲»، امام شناسی، شماره: ۳۲، ۱۴۳۲ه.ق، ۱۳۹۰ه.ش.